

Příběh partyzána jako syžet socialistického realismu

Umělecké texty, v jejichž centru se odehrává partyzánský příběh, nelze počítat k jádru kanonizovaného socialistického realismu. I v této literatuře se však vyskytují socrealistické motivy. V tomto příspěvku bych chtěl předložit přesný rozklad syžetu exemplárního díla s partyzánskou tematikou, který jsme prováděli se studenty komparatistiky Vídeňské univerzity v letním semestru 2006. Zvoleným dílem je román Ladislava Mňačka *Smrt' sa volá Engelchen*, který byl vydán v roce 1959. Nejdříve se budu věnovat pojmu partyzána, poté bude následovat analýza zmíněného Mňačkova románu. Výsledků rozboru syžetu se pak pokusím využít pro další rozpracování teorie partyzánské literatury v kontextu socialistického realismu a mimo ni.

Kdo je partyzán

Nejdříve k titulnímu pojmu partyzána [*Partisan*]. V němčině figuruje též pod názvem *Freischärler*, ve španělštině je označován jako *guerillero*. Je charakteristické, že v době válek na teritoriu bývalé Jugoslávie se německý tisk, aby se vyhnul pojmenování partyzán, navrátil k již zapomenutému výrazu *Freischärler*. Vyjasnit příčiny tohoto fenoménu je vděčným úkolem pro žurnalistiku a komunikační vědy.

S označením partyzán se lze setkat teprve v moderních formách organizace společnosti. Až po Francouzské revoluci totiž vzniká regulérní podoba armády (jde v první řadě o napoleonskou armádu). Partyzán oproti tomu bojuje neregulérně, mimo rámec řádného vedení války. Patrně z tohoto důvodu nebyl v rámci sovětské literatury – alespoň podle mých informací – pokládán partyzánský příběh za kanonizovaný druh socialistického realismu. Po zavedení všeobecné branné povinnosti se prakticky všechny války staly válkami národními. Avšak po zrušení všeobecné branné povinnosti, k němuž v současné době dochází v Evropě, ztrácí partyzán svého tradičního soupeře a tím zároveň i svůj rámec. To se potvrdilo v době již zmíněných válek na území bývalé Jugoslávie. Snad právě proto nebyli bojovníci na nepřátelených stranách označováni za partyzány. Na druhé straně vznikají státy (nebo státům podobné útvary) až po ukončení válek a teprve poté jsou zpětně legitimovány bojující jednotky. Legitimitu jim přitom dodá

někdo třetí nebo ji získají svou vlastní silou. Bojující jednotky se mohou již před vznikem příslušného státu nebo před získáním legitimacy nazývat armádou, jako tomu bylo v případě UČK.

V současné době ztratil partyzán svůj *framework* – ve Spojených státech neexistuje branná povinnost a tedy ani ona „regulérní“ státní armáda, jak ji chápe Carl SCHMITT (1963). Tím pádem již nemůže existovat ani partyzán. Přesto existují protivníci, kteří proti těmto profesionálním armádám vystupují. Ti jsou pak (nezávisle na svých organizačních formách) označováni jako teroristé. Pokračování partyzánské literatury, jež by odpovídalo dnešní době, by mělo být jakousi teroristickou literaturou pozdního občanského realismu, vulgo postmoderny. Pokud by Stalin zařadil partyzána do svého pojetí války, udělal by z něj něco regulérního. Proto také Carl Schmitt mluví o novém stádiu partyzánství, na jehož počátku stojí nikoli Stalin, ale Mao Ce-tung.

Druhou zvláštností, kterou Schmitt zdůrazňuje, je politická povaha partyzána. Partyzán je v jeho pojetí členem strany. Zde je však nutné poznamenat, že není jedno, o jakou stranu se jedná. Nemusí přitom za každou cenu jít o politické uskupení levě orientované, komunistické či socialistické – to se potvrdilo u ukrajinských a litevských partyzánů, kteří bojovali na území Sovětského svazu po roce 1945. Přesto jde o jev zvláštní. Politická příslušnost je charakteristická i pro teroristy – a to je odlišuje od kriminálních, pirátů či zlodějů. Ačkoliv posledně jmenovaná kategorie může nabýt politického charakteru, jak ukazují Jánošík, Grassl a Robin Hood. Tyto postavy jsou přitom většinou mytologizovány, což je v případě partyzánů jev spíše řidký a v případě teroristů přímo neobvyklý. Nejspíš bychom potřebovali vedle Schmittovy partyzánské teorie ještě teorii loupežníka. Politický charakter je přítomen i u teroristy, ačkoliv zde se může politická orientace pohybovat od extrémní pravice až po extrémní levice; pachatele atentátu na World Trade Center ale nelze politicky zařadit, ačkoliv jejich jednání bylo zcela jednoznačně politicky motivováno.

Třetím znakem partyzánství je pro Carla Schmitta stupňovaná mobilita aktivního boje (SCHMITT 1963: 23, 26). Mimoto Schmitt zdůrazňuje telurickou povahu partyzána, což jej odlišuje od pirátů či námořních lupičů, kteří však nebojují za vyšší ideu. Schmitt srovnává partyzána v jeho neregulérnosti s ponorkami, jež byly v první světové válce něčím novým a britské námořnictvo je označovalo za „neregulérní“ válečné zbraně. To ale nic nemění na telurickém charakteru partyzána. Zde se zdá, že se Schmitt nechal ovlivnit již neživou metaforou, podle níž byl ilegální bojovník ozna-

čován jako ponorka. Zmíněná telurická povaha partyzána možná nabývá hlubšího významu v souvislosti se skutečností, že Morava i Slovensko jsou ve vnitrozemí, schází jim moře. Tvzení Carla Schmitta je ale relativizováno faktem, že jugoslávští partyzáni přepadávali lodě, které pak využívali k válečným účelům. Na druhé straně existovaly také mezi piráty mytologizované osobnosti podobné Janošikovi, které bojovaly za svobodu a spravedlnost, zmiňme se alespoň o jednom – o Störtebeckerovi.

Civilní obyvatelé jsou přímým spojencem partyzánů proti okupantské moci. Je-li civilní obyvatelstvo chráněno podle mezinárodního práva, tak je současně chráněn i partyzán. Jak je tomu ale v případě teroristů? I oni bojují proti okupantům, jak to dokládá příklad Iráku a Izraele. Zároveň jsou ale ve veřejném diskurzu považováni za nebezpečí pro civilní obyvatelstvo. Jsou však opravdu nebezpeční, nebo hraje větší roli scházející solidarita a napojení na civilní obyvatelstvo? Typická je pro dnešního teroristu jeho všednost až šosáctví a fakt, že nezastupuje zájmy lidu, přestože má své politické přesvědčení. Možná že dnešní terorista je produkován nesolidarizovanou společností a ne teprve ideologií osy zla (srov. SCHMITT 1963: 32).

Na rozdíl od rakousko-uherské armády, která zakusila partyzánské války na Balkáně a měla reglement pro vedení lokální války, prusko-německá armáda neoplývala v této oblasti žádnými zkušenostmi. Jednoznačně totiž rozlišovala jen mezi brannou mocí a civilem; partyzán pro ni byl jen neregulérním bojujícím zločincem, kriminálním živlem, jehož potírání formou „zastřelení, uvěznění až po ničení celých obcí, bylo nutnou obranou“ (SCHMITT 1963 : 38, 39).

K diskuzi, která vznikla v rámci výstavy zločinů německého wehrmachtu, by po přečtení Schmittových tezí patrně vůbec nedošlo, protože německé válečné zločiny nemohou být redukovány na „zločinnou“ SS a „hodný“ wehrmacht (ačkoliv za zločiny je zodpovědná SS), ale na chybějící připravenost k boji s neregulérním soupeřem. Což znamená, že každá přísně organizovaná regulérní armáda reaguje nepřiměřeně na ozbrojený civilní odpor (SCHMITT 1963: 39). Důkazem toho je boj Izraele proti Hamasu, neboť Hamas nebyl pro Izrael regulérním protivníkem a tím byla otevřena cesta válečným zločinům proti civilistům. Německý wehrmacht uzákonil 6. 5. 1944 směrnice postupu proti potírání partyzánského živlu, kterých si cenila i anglická strana (SCHMITT 1963: 43). Dodejme k tomu jen na okraj: ustaly tím válečné zločiny wehrmachtu? Schmitt parafrázuje Lenina: „von der kommunistischen Zentrale gesteuerten Partisanen sind Friedenskämpfer und ruhmreiche Helden“ (SCHMITT 1963: 55).

Partyzán mění tvář války. Místem děje již není fronta (nepřátelské území není postupem fronty dobýváno), ale zázemí, dějištěm boje se totiž stává již dobyté území. Tím se výsadkáři začínají strukturně podobat partyzánům, ale pak také i bombardování civilního obyvatelstva má podobný charakter (již zmíněné ponorky oproti tomu neoperují na okupovaném území). Ne nadarmo se stávají výsadkáři, kteří byli vysazeni na nepřátelském území, jádru partyzánských buněk. Tento posun prostorové představy, jak to nazývá Carl Schmitt, jsme v našem rozboru také zachytili a dále rozvinuli (srov. SCHMITT 1963: 72). Také Schmitt se krátce zmiňuje o teroristovi, což ale neznamená, že terorista nutně nahrazuje partyzána. „Wenige Terroristen genügen, um große Massen unter Druck zu setzen“ (SCHMITT 1963: 76). Narodníci v Rusku v 19. století tedy spíše byli předchůdci moderních a post-moderních teroristů.

Partyzán potřebuje mocného třetího partnera nejen k tomu, aby mu dodával zbraně a stroje, ale také k tomu, aby ho legitimoval prostřednictvím vlastní regulérnosti. V případě slovenských partyzánů hrál tuto roli Sovětský svaz a v jistém smyslu i spojenecké armády (jiným případem je regulérnost získaná vlastní silou, jak tomu z určitého pohledu bylo u jugoslávských partyzánů). Partyzáni účastníci se Slovenského národního povstání dosáhli uznání ze strany Sovětského svazu, USA a Velké Británie (srov. KREKOVIČ – MANNOVÁ – KREKOVIČOVÁ 2005: 201n.).¹

Smrt' sa volá Engelchen

Při rozboru syžetu románu *Smrt' sa volá Engelchen* jsme se spolu se studenty opírali o Lotmanovu tezi o motivu a charakteru. Při zkoumání Mňačkovy prózy se jako smysluplné ukázalo nejdříve načrtnutí její topografické struktury. Přitom se ukazuje jasné rozdělení na vojenský a civilní svět. Ten vojenský přitom zahrnuje nejen nepřátelský prostor, ale i partyzánský. Prostor obývaný partyzány představuje na jedné straně les a na druhé svět samot (kopanic), přičemž tyto světy jsou jasně odděleny. Tento základní protiklad civilní svět versus svět vojenský ozvlášťňuje motivy románu, které jsou úzce spojeny s jeho hlavními postavami – Volodou a Martou. V době vydání románu byl recipientovi onen první, civilní svět identický s jeho světem, respektive byl mu bližší, zatímco onen vojenský svět, který byl již téměř dvacet let vzdálený, působil exoticky. Hrdina románu se pohybuje ve dvou úrov-

¹ Uvedené dílo nepatří do religionistiky ani do vědecké mytologie, neboť se zde operuje s nevědeckým pojetím mýtu. Vědecké ambice text nemá i vzhledem k tomu, že všechny citáty jsou uvedeny bez udání zdrojů. Ke každé kapitole je připojen seznam použité literatury, ale není uvedeno, z kterých knih bylo citováno.

ních vyprávění. Ve vyprávěné době bojů byl vojenský svět určující, dominantní, takže jeho setkání s Martou působí v civilním světě až neskutečně. Na druhé straně je děj postaven do rámcového děje a vyprávěn z nemocničního pokoje, který zde představuje civilní svět, takže onen vojenský svět působí na posluchačku, sestru Elišku, exoticky, a tím je její prostorové chápání stejné jako prostorové chápání poválečného čtenáře.

Tímto způsobem lze ve stručnosti načrtnout strukturu románového toposu. Tak se prostorová struktura stává podle Lotmana jazykem, který popisuje neprostorové relace. Zároveň se tím rozšiřuje Schmittův model: nejenže partyzáni mění zázemí na bojový prostor, ale ten je navíc nově strukturován a rozdělen na vojenské území, kde operují partyzáni, do něhož spadá jak les, tak civilní svět ovládaný okupanty (ten partyzáni vyhledávají jen zřídka, například pokud chtějí najít a zlikvidovat zrádce). Marta jako jediná postava románu přebíhá z jednoho světa do druhého, v obou světech žije a v každém z nich plní určité funkce – jako důstojnická prostitutka a partyzánská informátorka – přičemž dominuje její druhá role. Již zde se ukazuje, že kromě motivického rozboru je potřebná také analýza relací charakterů a osob, která nejen úzce souvisí s motivy, ale také s toposem. Lotman to nazývá modelující funkce uměleckého prostoru v textu.

Jednotlivé motivy mohou být přiřazeny paradigmátům, přičemž typologie motivů jsou již v paradigmatech zahrnuty. Jen tak může být vytvořena paradigmatika a syntagmatika partyzánské literatury. Tak lze přiřadit první motiv našeho textu (částečné ochrnutí po střele do páteře) k paradigmatu „zranění“ nebo „těžké zranění“. Po rozboru syžetu bude důležité také zjistit, jak dalece jsou jednotlivé textové roviny navzájem propojeny – co to konkrétně znamená, když se v jednom z motivů v románu *Smrt sa volá Engelchen* objevují signifikantně německá a ruská slova?

Co je tedy v partyzánské literatuře událostí a co nestojí za zmínku? V Mňačkově románu se v rámci jednoho motivu objevuje zmínka o autobusu plném dělníků. Ale o tom, kam míří, jakou práci vykonávají, se nedozvídáme nic. Motivem je totiž „přepadení německé hlídky“, činnost dělníků není událostí. Toto vynechávání motivů se stává znatelným teprve tehdy, srovnáváme-li partyzánskou literaturu s jinými žánry – s vývojovým románem nebo budovatelským románem. Vždyť ani to, co stalo (nebo se děje) s bývalým Eliščiným milencem, není v románu událostí. Nebo to, co se stalo s matkou hrdiny románu, není ve vyprávěném čase v rámci textu událostí.

Předěme nyní k výkladu syžetu, který jsme podle jednotlivých kapitol rozdělili na jednotlivé motivy. Základní rozdělení reprezentují dvě linie

syžetu: první představuje léčebný proces hrdiny a zároveň rovinu vyprávěného času; druhá představuje válečné události a tím i pohled do minulosti. Nejedná se tedy o jednoduché rámcové vyprávění, nýbrž rámec samotný je rovinou syžetu. Pohledem do minulosti jsou však určena také hodnocení. Tímto způsobem ztrácí protagonistka Marta své tajuplné a zároveň obdivuhodné kouzlo, které jí bylo ve válečném syžetu vlastní.

Tato podoba syžetového řetězce byla načrtnuta jedním ze studentů semináře, Florianem Müllerem, přičemž jsme společně analyzovali kapitulu po kapitole. Linie syžetu, která představuje léčebný proces a rovinu vyprávění, je označena běžným písmem (viz PŘÍLOHA). Motivy, které popisují mimoliterární dění, jsou vyznačeny *KAPITÁLKAMI A KURZIVOU*. Rozdělení motivů, které popisují jednání partyzánů, je vyznačeno **tučným písmem** a *tučnou kurzivou*. Motivy, které popisují okupanty, jsou doplňkem již zmíněného Floriana Müllera; vyznačeny jsou *VERZÁLAMI*.

Určité motivy se stále opakují (například příjezd, rozloučení, darování, pronásledování, výslechy, disciplinární opatření, uvěznění a zastřelení). Často se realizuje motiv a reciproční motiv, což je samozřejmě možné shrnout pod jedno označení (například uvěznění/propuštění nebo zastřelení/udělení milosti). Naproti tomu jsou rozloučení a příchod komplementárními pojmy, které nelze sloučit do jednoho motivu.

Na rozdíl od budovatelského románu, jenž byl nejdůležitějším syžetovým typem, nepatří partyzánská literatura (partyzánský román) do standardního repertoáru socialistického realismu. Podle Katariny Clarkové existuje vedle budovatelského románu dalších pět základních syžetů neboli *masterplots*: historický román, román o zasloužilém intelektuálovi nebo vynálezci, válečný nebo revoluční román, padoušský nebo špionážní román a román o Západu. Podle Clarkové obsahují všechny tyto syžetové typy jistý proces uvědomění; to znamená, že si hrdinové uvědomí svou třídní příslušnost. Dále se v každém románu vyskytuje hlavní úkol (to samozřejmě připomíná strukturu pohádek). Tento úkol spojuje partyzánský román s jinými syžetovými typy socialistického realismu, v nichž je onen základní úkol roztržštěn na jednotlivé úkoly, jejichž konečným cílem je osvobodit vlast od okupantů. V historickém románu se jedná o *leadership* a politické zrání (například Aleksej Tolstoj: *Petr První*; Valentin Katajev: *Na obzoru plachta bílá*). Román o čestných intelektuálech je velmi blízký budovatelskému románu; jeho úlohou je něco objevit, zobrazení bojů hrdiny se škůdci či s nepřáteli pravdy je zde poskytnuto více prostoru než bojům s praktickými problémy nebo s přírodními živly. Zbýlé tři základní syžety jsou méně schematizovány. Sou-

hrnně řečeno, jsou příliš všeobecné: revoluční román spojuje morální a politický růst s plněním úkolu, román o padouších a román o Západu obsahují neúměrně mnoho negativní látky. Přesto zpravidla mají kladného hrdinu (tento klíčový pojem socialistického realismu), který je připraven k boji s nepřítelem, reprezentovaným se západní dekadencí (srov. CLARK 2000).

Některé základní motivy budovatelského románu lze v modifikované podobě nalézt i u partyzánských románů (tento závěr konstatujeme navzdory pojetí Clarkové, která užívá jinou terminologii). Jedním z těchto motivů je příchod do nového prostředí (v partyzánském románu jde o příchod k partyzánům), dalším je zadání úkolu a jeho úspěšné splnění. V Mňačkově románu tomu odpovídá první příkaz a úkol předat dopis v druhé kapitole. Přes četné dílčí motivické shody schází Mňačkovu románu ono splnění velkého úkolu – zvítězit nad okupanty. Tento jev lze také pozorovat u jiných partyzánských románů, například u Itala Calvina v románu *Cestička pavoučích hnízd*, kde syžet směřuje ke zrušení oddílu. V románu *Smrt' sa volá Engelchen* vědomě není konec války radostnou oslavou a je v syžetu umístěn na začátek první kapitoly.

Pro další vývoj teorie partyzánské literatury jako součásti socialistického realismu a mimo něj by bylo důležité další rozsáhlé zkoumání celkového korpusu partyzánské literatury. Rozbor syžetu přitom může vycházet z předloženého příkladu a může akumulovat či rozvíjet syžetové teorie partyzánské literatury. V tomto příspěvku jsme se pokusili přispět k rozvoji teorie partyzánské literatury a o její umístění do kontextu socialistického realismu.

Přeložila Pavlína Amonová

Vídeňská univerzita; Dokumentationsstelle für ost- und mitteleuropäische Literatur, Vídeň

Prameny

Mňačko, Ladislav

1959 *Smrt' sa volá Engelchen* (Bratislava: SVPL)

Literatura

CLARK, Katarina

2000 *The Soviet Novel: History As Ritual* (Bloomington – Indianapolis: Indi-

ana University Press)

KREKOVIČ, Eduard –MANNOVÁ, Elena –KREKOVIČOVÁ, Eva

2005 *Mýty naše slovenské* (Bratislava: Academic Electronic Press)

SCHMITT, Carl

1963 *Theorie des Partisanen* (Berlin: Duncker & Humblot)

Příloha: Florian Müller: Shrnutí řetězců motivů v románu Ladislava Mňačka *Smrt' sa volá Engelchen*

1. kapitola: Noc vítězství

Probuzení v nemocnici	KONEC VÁLKY	Ležení na břiše	Probuzení ve sklepě	Darování whisky	KONEC VÁLKY/ NÁHLÁ ZMĚNA NÁLADY	Převoz do nemocnice	Přijetí v nemocnici	Injekce	Noční křik	KONEC VÁLKY	Otočení na záda
-----------------------	-------------	-----------------	---------------------	-----------------	---------------------------------------	---------------------	---------------------	---------	------------	-------------	-----------------

2. kapitola: Marta a generál

Osamění v nemocnici	Loučení s matkou	Začátek uzdravování	Probuzení s Martou	Martino loučení	Odzbrojení Maďarů	Seznámení s Martou	Doručení dopisu jako důkaz schopnosti	Pověření	Složitý začátek s Martou*
Uskutečnění příkazu	MARTINO TRAUMA	Poprava německého důstojníka	Objevení tajných dokumentů	Předání informací					

3. kapitola: Ex libris

Pokrok v léčbě	Sbližování s Eliškou	Podarování fialkami	Samostatné otáčení	Noční výkřiky (opakování)	Přiznání	Nový úkol: zpovědník a rádce	Sovětský letec/ změna nálady	Obnovení disciplíny za pomoci bití	Kontakt s nepřitelem, dva Němci	Petr zabíjí feldvébla
Výslech kapitána	Zničení německého tábora	Německá disciplína	Poprava kapitána	Výřízení pozůstalosti						

* Skrytý ne-motiv (milostný akt)

4. kapitola: Skorzeny

Přepřava dřeva	SETKÁNÍ S JAGDKOMMANDEM	KONTAKT S NEPŘÍTELEM	Smlouvání s lékárníkem	Prohlédání knihovny	Večer s Martou	(Překvapení – Židovka)	(Rezignace na vztah s Martou)
----------------	-------------------------	----------------------	------------------------	---------------------	----------------	------------------------	-------------------------------

5. kapitola: Hranice zla

Fredova návštěva	Rozvrat / Fred utíká	Hádka s Eliškou	PŘÍCHOD BATI & MACHŮ	Výslech Batí	Rozhodnutí: nevinen	Výslech Machů	Druhý výslech Machů	Rozhodnutí odloženo	Vztah s Eliškou	Konec vztahu se Zdenem	Další přiblížení k Elišce
------------------	----------------------	-----------------	----------------------	--------------	---------------------	---------------	---------------------	---------------------	-----------------	------------------------	---------------------------

6. kapitola: Soudná noc

Narušení disciplíny	Výzva k obyvatelstvu	Psaní letáku	Petrova skupina se zmocňuje zbraní	Prohlídka pancéřové pěsti	Pomoc / Rozhodnutí o sebevraždě	Nikolajova sebevražda	Olga prosí o poslední pohled na Nikolajovo tělo	Partyzánská rada / Griša novým velitelem	Fredovo selhání na stráž
Jarda se vzdaluje	Griša zastřelí Jardu	Partyzánský soud	Přimluva za Freda	Odsouzení k smrti	Partyzáni odmítají vykonat rozsudek	Petr chce zastřelit Freda	Dmitrij zabírá popravě	Olga odchází s Alexem	

7. kapitola: Ticho na Ploštině

Reorganizace oddílu	Poslední shromáždění v Ploštině	Rozloučení Petra a Milky	Charakteristika Jožiny	Rozloučení s Ploštinou	Pochod / Voložovy pochybnosti	Píseň o andělčkově	Poslední pohled na Ploštinu / Vzpomínky	Jožin příchod	Kroupova návštěva
Nabídnutí slivovice	Vztah k Elišce								

8. kapitola: Ohně Nibelungů

Návštěva předsedy KSČ/ nabídka vstupu do strany	Přepadení na hranici/ motivace	Útok na německou polní policii/zadržení dezertérů	Výslech	Rozhodnutí o přijetí	Útok na konvoj/ vyzbrojení Němců Martina a Williho	Rozhodnutí o návratu do Ploštiny	Opatrnost kvůli dýmu	Setkání, zpráva a Karlova sebevražda
Setkání s ploštinskými ženami	Nocleh poblíž Ploštiny, přemýšlení o vinících a vině	Zmobilizování pod hrozbou rozpuštění skupiny	DOBYTÍ KUBISOVY VILY/ZNIČENÍ INFORMAČNÍ CENTRÁLY					

9. kapitola: Hetzjadjakkommando

Sestra Helena oznamuje předání berlí	Převzetí berlí a první procházka	Nabídka sňatku	Eliška zůstává přes noc *	Rozloučení s Gríšou	ZAČÁTEK ŠTVANICE	PRVNÍ PŘESTŘELKA	ZRANĚNÍ ONDŘEJE	Útok na německou kolonu/Psi	Vítězství
Ukrytí kulometů/ začátek defenzivy	Přenocování v seníku	Hlídka a rozhovor s Jožinou	Čtyři partyzáni odmítají pokračovat	Petr obnovuje disciplínu	František se vrací	Setkání s lesníkem a Benjaminem	Benjamin se připojuje	Benjamin dostává od lesníka loveckou pušku	
NĚMECKÁ LÉČKA/ JOŽINA, BENJAMIN, ONDŘEJ A FRATÍK UMÍRAJÍ	Rozkaz k rozpuštění skupiny	Martin a Willi pomáhají přelstít strážce mostu	Obětování Dmitrije a Martina	Touha po čaji/ boj s Němci	Návrat k Pulčinské skále/ setkání s Dmitrijem a Martinem	Očekávání posledního boje	Uvědomění si konce štvance a radost		

* Skrytý ne-motiv (milostný akt)?, srov. První noc s Martou

10. kapitola: Milost

Partyzáni v horách posilují	Překonávání traumatu	Boje na frontě	Dobytí města	Vzpomínka na konec války	Pokrok v uzdravování (berle > hole)	Výčitky spoluobčanům, kteří nebojovali	Čekání na matku	Setkání s matkou (Raškovou)	Rozhovor s ní
Osvobození od pocitu viny	Setkání s Martiným bratrem	Bratr chce znát důvody sebevraždy	Předání Martina dopisu	Popis Martina partyzánského života					

Důležité typy motivů:

- Rozhodnutí
- Setkání
- Návštěva
- Rozloučení
- Shledání
- Přesun / pochod
- Čekání

Motivy podle protagonistů / protagonistek

Partyzánské akce
NĚMECKÉ AKCE
Interakce partyzánů / partyzánek
HISTORICKÉ UDÁLOSTI
Pokroky při rekonvalescenci